

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens Quæstiones à XXVII. vsque ad LXIV. & à Quæstione CVI.
vsque ad CXIV.

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1620

Spirationem Spiritus sancti, non tamen necessariam, sed etiam naturalem,
& non liberam dicendam; verior sententia est. c. 3.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81000](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81000)

tra eandem, & d. 10. q. 1. art. 1. conclus. 2. & 3. tametsi concedat processionem Spiritus sancti quodammodo dici liberam libertate à coactione, quod non inficiamur; sicut etiam dixit S. Thom. q. 10. de potentia ar. 2. ad 5. ob id tamen absolute non est dicenda libera: communiter enim liberum dicitur, quod est indifferens ad utrumvis. Et sane licet processio Spiritus sancti libera dici possit, quia à coactione libera est; negari nullo modo potest, esse naturalem: quia naturale, & liberum à coactione, non pugnant, imo conueniunt, ut ex infra dicendis patebit.

Hæc sententia confirmatur primum refutatione opinionis præcedentis; deinde explicatur. Ceteris hac ratione vitur: Liberum, & naturale non sunt differentia potentiarum, sed eidem facultati conuenire possunt, nam differentia facultatum non sumuntur ex vario modo operandi ipsarum circa idem obiectum, sed ex diuersitate obiecti primarij: namque in intellectu reperiuntur duplex modus operandi, sine discursu videlicet, & cum illo in voluntate similiter duplex est, alter cum electione & consultatione, alter sine illa: ergo in eadem potentia potest esse modus operandi naturaliter, & libere, ita ut naturalis sit, qui est necessarius aliquo modo, liber autem, qui est cum indifferencia.

Verum Scotus non negat, eidem potentie posse conuenire diuersum modum operandi: ipse enim concedit in voluntate necessarium modum, & indifferenter, præsertim in diuina: sed asserit, modum operandi necessarium dici etiam liberum, & non esse appellandum naturalem; non quia non sit necessarius, sed quia est à principio cognitionis. Quare alio modo contra ipsum probandum est spiritum Spiritus S. non posse dici liberam, si necessarius est, ut ipse facit: id quod hac ratione deduci potest.

Aut spiritus dicitur libera, quia est sine coactione, & cum delectatione; & hoc modo actiones quoque agentium naturalium, quia sine coactione sunt, dicendæ essent libere, aut saltem operationes brutorum & appetitus animalis, quia etiam cum delectatione sunt, quod est absurdum: aut dicitur libera, quia indifferens est ad utramque partem contradictionis, ut possit esse, & non esse: vel contrarietatis, ut possit velle hoc, & oppositum: & hoc modo dici non potest libera, quia hic modus libertatis idem est, quod modus contingentie, qui opponitur necessario: aut denique tertio libera dicenda est voluntas in omni sua operatione, ut reuera contendit Scot. quia à suo principio interno determinatur ad actum ex cognitione & forma apprehensa, hoc autem, præterquam quod absque fundamento dicitur, & aperte falsum; nam & bruta agunt per formam apprehensam, & tamen non dicuntur libere operari, quia necessario agunt.

Cum v. Arist. 2. Phys. text. illo 48. diuidit agens aliud secundum naturam, aliud à proposito, existimat illud esse à proposito, quod ex consultatione indifferenter ad utramque partem operatur. Et cum lib. 4. Metaph. c. 4. definit potentiam irrationalem quam distinxerat à rationali, ita ait, Necessesse est quando actum appropinquatur, hoc idem agere, illud vero pati: ergo si nomine irrationalis potentie, intelligit naturalem, aliquando etiam conuenit voluntari, quia aliquando applicato obiecto.

Yaquez. in 1. parte Tom. 2.

et non potest non operari, id quod in diuina saltem voluntate Scot. concedit. Ideo a. sic definit Arist. potentias irrationales, quia nullam actum in voluntate ipse cognouit necessarium quoad exercitium: neque enim cognouit amorem summi boni clare vili in patria, in quod solum voluntas hoc modo necessario tendit, & ita rationalem facultatem esse putauit eam, quæ ad utrumvis operari potest ex electione. Demum Aug. lib. illo 5. de ciuit. Dei cap. 9. ideo distinguit causam naturalem à voluntaria, quia naturalis habet solum modum operandi naturæ cum determinatione, & necessitate ad vnam partem; voluntaria autem etiam si aliquando naturaliter operetur, tamen operari potest indifferenter, quod communiter solet appellari voluntarie.

Explicatur deinde sententia S. Thom. ex analogia ad agentia per naturam, quæ naturalia dicuntur, quia solum vno modo naturali operantur: modus enim proprius agendi naturæ est necessarius, & quasi alligatus ad vnam partem: ergo cum voluntas hoc modo operatur cum aliqua determinatione, recte dicitur operari naturaliter, aut operari ut natura: contra vero, cum proprium sit rationalis agentis indifferenter ad hanc vel illam partem operari propter indifferenciam rationis, tunc operatur ut voluntas, cum ad utrumvis operatur: cumque liberum opponatur alligato, & natura sic quasi alligata ad operationem, quia ad vnam partem necessario determinata est, ideo liberum recte, & communiter dicitur, quod indifferens est, dicitur & tunc voluntas operari libere, cum operatur indifferenter ut voluntas; tunc a. naturaliter, cum operatur ut natura. Sic definitur libertatem Hier. epist. ad Damas. de fil. prod. quæ est 146. Aug. 3. de lib. arb. c. 3. Damas. lib. 1. de fide c. 28. S. Thom. de veritate. q. 22. art. 6. q. 23. ar. 1.

Hinc recte intulit S. Doctor 1.2. qu. 16. art. 1. ea appeti à voluntate naturaliter, quæ necessario appetuntur. Quare cum aliqua appetat voluntas ita necessario, ut ea odisse non valeat, licet non amare possit, quæ dicitur necessitas quo ad specificationem, hæc etiam dicitur amare naturaliter. Huiusmodi sunt vita, sensus, & scientia. Quæ ratione videtur Arist. dixisse 1. metaph. cap. 1. Omnis homo naturaliter scire desiderat, de quo & de appetitu videndi Deum, qui hac ratione dicitur naturalis, plura dicemus in 12. qu. d. art. 8. multo melius dicitur voluntas naturaliter operari, quæ ita necessario operatur, ut non possit non operari, quæ necessitas dicitur quoad exercitium: cumque Spiritus S. hoc modo spiraret, eius spiratio ex omni parte dicenda est naturalis, quia est à voluntate ut natura.

Esse autem dicendam quandam voluntatem naturalem, quandam vero liberam, docuit Niceas lib. 3. Theauri fidei cap. 9. his verbis. Naturalis voluntas hominis, ut sancti Basilus & Cyrillus auctores sunt, est vita amor: omni enim homini vita & lucis fructio cara est. Ecce hæc est communis voluntas. Gnomice porro, seu scientes voluntates in nostra natura multe sunt: alius enim homo priusquam secum agere vult, alius edificare, &c. Vbi per naturalem voluntatem quæ omnibus inest circa vitam, intelligit necessariam salutem quoad specificationem; alioquin non omnibus inisset: per gnomicam v. intelligit, quæ nascitur ex gnomi, hoc est, sententia & consultatione circa alias res, quæ ex se & amari possunt, &

Nicetas.

odio haberi: & ideo circa illas versatur consultatio, & ita hanc voluntatem gnomiam spontaneam, seu spontaneam vocat ipse Nicetas eodem capite liberam voluntatem.

Porro, cum ait S. Tho. & Capre. locis citatis, Spiritum sanctum procedere naturaliter non per modum naturæ, sed per modum voluntatis, per modum naturæ intelligunt eum, qui est de ratione generationis, in similitudinem nempe naturæ, de quo disp. 113. dictum est, non autem modum determinationis ad unam partem, per modum autem voluntatis non intelligunt liberum & indifferentem, qui solet dici proprius voluntatis, sed modum, qui non est in similitudinem naturæ, ob quem processio per voluntatem non est generatio: alioqui in paucis verbis sibi adhaeretur. Denique cum dixit idem sanctus Doctor supra q. 27. artic. ult. processionem non esse à natura, sed à voluntate, non excludit modum operandi naturaliter, sed dicere solum voluit, non esse proxime à substantia & natura Dei, sed media facultate voluntatis: id quod intelligendum est, prout à nobis concipitur: nam re ipsa cum idem fiat voluntas & natura Dei, proxime ab ipsa natura procedit.

CAPVT IV.

Diluuntur argumenta Scoti.

Ad primum
Scoti ex
Aug.

BReuiter dissolui possunt omnia, quæ pro sententia Scoti attulimus cap. 3. Ad primum desumptum ex Aug. in Enchiridio cap. 105. Respondeo, ideo dici ab Aug. tunc futurum magis liberum nostrum arbitrium, cum peccare non possit, quia ultra libertatem indifferentiæ, quam habebit circa bonum particulare, liberum erit à seruitute peccati: non ergo quia magis indifferens, sed quia à peccato liberum erit, magis liberum appellat. Iam autem monuimus c. 3. prope initium, non dici operationem liberam absolute, quia sit libera à coactione, adde etiam, vel à seruitute peccati: sed sit indifferens. Hic autem dicitur ab Aug. arbitrium magis liberum, cum peccare non potest, quia iam ipse videtur explicare, de quo genere libertatis loquatur. Accedit, quod, licet hunc modum operandi appellemus liberum, & ita possemus inspirationem Spiritus sancti vocare liberam, tamen naturalis dicenda esset; naturalis enim semper dicitur ex modo illo operandi necessario, qui proprius naturæ est. Quinimo Aug. statim subiungit, Aut voluntas non est, aut libera dicenda non est, qui beati esse sic volumus, ut esse miseri non solum volumus sed nequaquam prius velle possumus: Ergo concedit non esse liberam illam voluntatem, intelligit autem libertatem indifferentiæ, tamen si solum sit quoad specificationem iuxta ea, quæ diximus cap. præced.

Ad secundum.

Ad secundum respondeo, modum perfectissimum operandi esse quidem naturalem, & liberum simul in eadem potentia; non in eadem operatione, si enim pugnant, ut constat ex dictis esse autem in eodem agente, perfectissimum est. Ad tertium eodem modo dico, perfectionem illam libertatis non posse esse in quavis operatione, & circa quoduis obiectum: sumimus enim libertatem pro indifferentia. In quo sensu etiam ipse Scotus diceret in eodem actu non posse reperiri. Quinimo, si hoc modo in processione Spiritus S. reperiretur, maximæ esset imperfectionis, quia

ARTIC. III.

Spiritus sanctus esset creatura. Alio modo non posse dici liberum in voluntate, nisi addita inspiratione, vel saltem illud simul dici posse naturam, iam supra probatum est. Ita igitur loqui debemus de inspiratione, ut saltem naturalem esse nullo modo negemus.

ARTICVLVS III.

Vtrum actus notionales sint de aliquo.

AD tertium sic proceditur. Videtur, quod actus notionales non sint de aliquo. Quia sic pater generat filium de aliquo aut de seipso, aut de aliquo alio. Si de aliquo alio, cum id de quo aliquid generatur, sit in eo quod generatur, sequitur, quod aliquid alienum à Patre sit in filio. Quod est contra Hilar. 7. Trinit. ubi dicitur Nihil in hoc diuersum est vel alienum. Si autem filius generat Pater de seipso, id autem de quo aliquid generatur, si sit permanens, recipit eius prædicationem quod generatur: si cut dicimus quod homo est albus, quia homo permanet cum deo alio sit albus. Sequitur igitur quod pater vel non permaneat genito filio, vel quod Pater sit Filius quod est falsum. Non ergo Pater generat Filium de aliquo, sed nihilo.

2. Præterea. Id de quo aliquid generatur, est principium eius quod generatur: si ergo Pater generat Filium de essentia vel natura sua, sequitur quod essentia vel natura Patris sit principium filij: sed non principium materiale, quia materia hoc in diuinis non habet. Ergo est principium quasi actiuum, sicut generans est principium geniti. Et ita sequitur, quod essentia generet. Quod supra improbatum est.

3. Præterea. Aug. dicit, quod tres personæ non sunt ex eadem essentia: quia non est aliud essentia & persona. Sed persona filij non est aliud ab essentia. Ergo Filius non est de essentia Patris.

4. Præterea. Omnis creatura est ex nihilo: sed Filius in scripturis dicitur creatura. Dicitur enim Ecclesiast. 24. ex ore sapientiæ genitæ. Ergo ex ore Altissimi prodij primogenita ante omnem creaturam. Et postea ex ore eiusdem sapientiæ dicitur; Ab initio & ante sæcula creatus sum. Ergo Filius non est genitus ex aliquo, sed ex nihilo. Et similiter potest obijci de Spiritu sancto propter hoc quod dicit Zachar. 10. Dixit Dominus extendens scellum, & fundans terram, & creans spiritum hominis in eo. Et Amos 4. secundum etiam litteram; Ego formans montes, & creans spiritum.

Sed contra est quod Aug. dicit in libro de